

Verder kan de inhoudlooze bezinning op de symbolen van ziekte en lijden ons niet brengen. De Schriftgeloovige ziet echter in deze symbolen niet het niets, het onbewuste, het noodlot, doch hij *gelooft*, dat zich hierin openbaart het beginsel van de breuk in Gods schepping, de macht van het verderf, die met de zonde in het geschapene inkwam. Het symbool vraagt geloof. Als we het symbool niet meer gelooven, heeft het zijn transcendente functie verloren en is geen symbool meer. Het is dan teeken, signaal en zal in de medische wetenschap nog als symptoom blijven fungeeren. Voor de klinische diagnostiek onontbeerlijk, ontnemt het aan onzen arbeid de wijsgeerige bezinning. De verschuiving van symptoom tot symbool in de psychiatrie maakt het mogelijk, om, gelijk op dit lustrum van de VRIJE UNIVERSITEIT, een oogenblik uit te komen boven het moeizaam arbeiden met symptomen en teekens in de dagelijksche diagnostiek en ons te bezinnen, op wat in de symbolische vormen van ziekte en lijden wordt geopenbaard.

¹⁾ Onder wereld wordt hier verstaan de innerlijke en uitwendige wereld, het inbegrip van al het voor het Ik bestaande.

²⁾ Hij onderscheidt een psychoanalytische of titanische instinctduiding, die ons brengt tot een blind driftleven — ze geeft antwoord op de vraag „vanwaar wij komen” — en een strevend-anagogische duiding, antwoordend op de vraag „waarheen wij gaan”. Zoo kan ieder het komende, de idealen in zijn symbolen vinden.